

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Pavla Molka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobkyně: **Z. D.**, zast. JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 3. 2020, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 29. 3. 2021, č. j. 16 Ad 21/2020 - 28,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaná rozhodnutím uvedeným v záhlaví změnila své prvostupňové rozhodnutí ze dne 8. 1. 2020, č. j. X, tak, že rozhodla, že žalobkyni náleží doplatek starobního důchodu ode dne 5. 4. 2014, namísto ode dne 9. 4. 2014. Ve zbytku její námitky proti prvostupňovému rozhodnutí zamítla. Prvostupňovým rozhodnutím byl žalobkyni zvýšen starobní důchod, jelikož jí jako procesní nástupkyni manžela, jenž zemřel v roce 2016, náležel doplatek na starobní důchod za období 2014 - 2016. Žalovaná též rozhodla o tom, že jí nenáleží doplatek za období 1998 - 2014, jelikož dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), náleží doplatek důchodu pouze za pět let zpětně od uplatnění nároku na zvýšení důchodu vyplaceného v nesprávné výši.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalované žalobu, kterou Krajský soud v Plzni (dále jen „krajský soud“) zamítl rozsudkem uvedeným v záhlaví. Nesouhlasil s tvrzením, že důchod byl vyplacen v nižší částce, než v jaké náleží, v důsledku nesprávného postupu

žalované. Žalovaná je v řízení o dávce důchodového pojištění povinna postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Je tedy její povinností dle § 50 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, opatřit si podklady k vydání rozhodnutí, a to při veškeré potřebné součinnosti účastníků řízení. Účastník řízení není povinen relevantní důkazy pro zjištění skutkového stavu dokládat, nicméně je musí označit. Žalobkyně a její manžel tak měli povinnost uvést odpovídající tvrzení a označit důkazy na jejich podporu. Manžel žalobkyně o starobní důchod požádal dne 5. 10. 2000, přičemž v žádosti neuvedl dobu vojenské služby a nepřiložil potvrzení vydané příslušným vojenským orgánem, popřípadě vojenskou knížku. Z jeho žádosti tak nevyplývalo, že by zohlednění doby vojenské služby požadoval. V osobním listu důchodového zabezpečení, jenž byl přílohou rozhodnutí o přiznání starobního důchodu, pak nebyla vojenská služba započtena, proti čemuž nijak nebrojil.

[3] Vojenskou službu poprvé uplatnila až žalobkyně v žádosti ze dne 5. 4. 2019 na základě odpovídajícího potvrzení Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany. Žalobkyně a její manžel tak do této doby v řízení o starobním důchodu netvrdili rozhodné skutečnosti a neoznačili k nim jediný důkaz. Žalovaná nebyla povinna tuto dobu zjišťovat. Podklady pro rozhodnutí si opatřuje především z údajů uvedených v evidenčních listech důchodového pojištění a na základě šetření prováděného dle § 11 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Neurčitá poznámka o vojenské službě v informativním osobním listu důchodového zabezpečení není nezbytnou informací o vojenské službě. Původ této informace není zřejmý a jediné, co z ní plyne, je skutečnost, že správní orgány měly v roce 1990 nedostatečné informace. V řízení nebylo prokázáno, že by žalovaná měla osobní list důchodového zabezpečení k dispozici a že by na jeho základě mohla manžela žalobkyně upozornit na chybějící doklady. Žalobkyni se tak nesprávný postup žalované nepodařilo prokázat.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření ke kasační stížnosti

[4] Žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) napadla rozsudek krajského soudu kasační stížností, jejíž důvody podřadila pod § 103 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[5] Na nyní projednávaný případ se uplatní § 56 odst. 1 písm. b) třetí věta zákona o důchodovém pojištění, jelikož nesprávný výpočet doplatku důchodu byl způsoben pochybením na straně správních orgánů. Skutečnost, že žalovaná měla manželův osobní list důchodového zabezpečení k dispozici, je zjevná z jejího razítka, kterým ho opatřila na konci výčtu pojistných dob. Zmínka o vojenské službě v osobním listě důchodového zabezpečení je jednoznačně vymezena lety 1953 - 1955. Tomu odpovídá i skutečnost, že předchozí výčet dob končí dnem 31. 10. 1953 a pokračuje dnem 26. 11. 1955. To odpovídá době vojenské služby uvedené v tehdy účinném § 27 odst. 2 zákona č. 92/1949 Sb., branného zákona. Skutečnost, že žalovaná na pochybení přišla až v roce 2019, nemění nic na tom, že měla od roku 1990 konkrétní informaci o vojenské službě stěžovatelčina manžela. Tato informace plně zapadá do kontextu ostatních pojistných dob. Bylo povinností žalované tuto dobu započíst. Pokud měla nějaké pochybnosti, bylo její povinností, aby ji nebo jejího manžela vyzvala k doplnění.

pokračování

[6] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhla její zamítnutí. Požadavek na zápočet nezhodnocené doby od listopadu 1953 do října 1955 nebyl uplatněn až do dne 5. 4. 2019. Nebyl uplatněn při podání žádosti o starobní důchod stěžovatelčina manžela dne 5. 10. 2000, ani po vydání rozhodnutí o starobním důchodu dne 8. 1. 2001, jehož součástí byl osobní list důchodového zabezpečení ze dne 1. 11. 2000. Tento požadavek nebyl uplatněn ani při podání žádosti o vdovský důchod stěžovatelky ze dne 4. 5. 2016. Ztotožňuje se proto se závěrem krajského soudu, že stěžovatelka neprokázala nesprávný postup správních orgánů, natož nesprávný postup, v jehož důsledku by byl důchod přiznán v nižší částce, než v jaké náležel. Požadavku na přiznání doplatku důchodu od 18. 12. 1998 by nebylo možné vyhovět ani v případě, kdy by důchod byl přiznán nebo vyplacen v nižší částce, než v jaké náleží, jak vyplývá z rozsudků Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) ze dne 18. 7. 2014, č. j. 5 Ads 94/2014 - 22, nebo ze dne 28. 12. 2016, č. j. 3 Ads 279/2015 - 24. Právní úprava zakotvující neomezené doplácení důchodu v souvislosti s pochybením správního orgánu byla do zákona o důchodovém pojištění zakotvena až od 1. 1. 2009 zákonem č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 306/2008 Sb.“). Dle čl. II bodu 14 tohoto zákona se důchod před 1. 1. 2009 nebo jeho zvýšení doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. 12. 2008. Dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2008, je možné důchod přiznat nebo zvýšit ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, nejvýše však tři roky nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení. Na této skutečnosti nic nemění ani znění tohoto ustanovení od 1. 1. 2009.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Dle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009, zjistí-li se, že *důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží. Důchod nebo jeho zvýšení se přitom doplatí nejvýše pět let nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení; pro běh této lhůty platí § 55 odst. 2 věta druhá a třetí obdobně. Důchod nebo jeho zvýšení se však doplatí ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, v případě, že důchod nebyl přiznán nebo byl vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého náleží, v důsledku nesprávného postupu orgánu sociálního zabezpečení.*

[10] Podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2008, zjistí-li se, že *důchod byl přiznán nebo je vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží, nebo byl neprávem odepřen, anebo byl přiznán od pozdějšího data, než od jakého*

náleží, důchod se zvýší nebo přizná, a to ode dne, od něhož důchod nebo jeho zvýšení náleží, nejvýše však tři roky nazpět ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení (...).

[11] Dle čl. II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb. se za dobu před 1. 1. 2009 důchod nebo jeho zvýšení doplatí ve výši, v níž důchod správně náležel, nejvýše v rozsahu stanoveném právními předpisy účinnými ke dni 31. 12. 2008.

[12] Nejvyšší správní soud ze správního spisu zjistil, že stěžovatelka podala dne 5. 4. 2019 žádost o přepočtení starobního důchodu po manželovi, který zemřel dne X. Tuto žádost podala, jelikož v původním rozhodnutí o důchodu ze dne 18. 7. 2016, č. j. X, nebyla zohledněna doba, po kterou její manžel vykonával vojenskou službu v letech 1953 - 1955. Doba vojenské služby byla uvedena na osobním listě důchodového zabezpečení ze dne 6. 6. 1990 společně s poznámkou „neuvedeno.“ Tento list přiložila stěžovatelka ke své žádosti o přepočtení starobního důchodu společně s potvrzením Ministerstva obrany ze dne 1. 4. 2019, č. j. MO 98365/2019-7460 (č. 1. 6 spisu krajského soudu). Z tohoto potvrzení plyne, že manžel stěžovatelky nastoupil k základní vojenské službě dne 1. 11. 1953 a ukončil ji dne 22. 10. 1955.

[13] Stěžovatelka namítá, že žalovaná pochybila, jelikož do starobního důchodu nezapočetla období, ve kterém její manžel vykonával vojenskou službu. K tomu je však třeba připomenout, že prokazování doby pojištění závisí na míře spolupráce žadatele. Na něm záleží, jaké důkazy k prokázání rozhodných skutečností navrhne, případně jaké sám v průběhu řízení předloží. V nyní projednávaném případě měl ohledně výkonu vojenské služby povinnost dokládat rozhodné skutečnosti jako žadatel o dávku manžel stěžovatelky (srov. rozsudek NSS ze dne 8. 2. 2012, č. j. 3 Ads 172/2011 - 90). O starobní důchod zažádal dne 5. 10. 2000, přičemž v části žádosti věnované vojenské službě neuvedl žádné informace. Též k žádosti nepřiložil žádný doklad, kterým by absolvování vojenského výcviku prokazoval, například vojenskou knížku. Na skutečnost, že žádá o započtení této doby, žalovanou nijak neupozornil. Ta proto nebyla povinna jej vyzvat k doložení podkladů prokazujících výkon vojenské služby.

[14] Dle stěžovatelky se na její případ uplatní § 56 odst. 1 písm. b) věta třetí zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném od 1. 1. 2009. Splnění podmínky pro aplikaci tohoto ustanovení je možné posoudit pouze na základě výkladu uvedeného ustanovení v návaznosti na obsah správního spisu. Důvodová zpráva k zákonu č. 306/2008 Sb. uvádí demonstrativní výčet případů, na něž by se vztahovalo pravidlo o zpětném přiznávání důchodů v případech zavinění správního orgánu za vyměření dávky v nižší výši, než v jaké měla náležet. Společným znakem uváděných příkladů je, že orgán sociálního zabezpečení měl k dispozici všechny podklady prokazující plně a jednoznačně důchodové nároky oprávněného, a přesto rozhodl o výši dávky v rozporu se zákonem. Uvedené pravidlo tedy míří na případy, kdy žalovaná při stanovení výše důchodu chybně posoudila právní otázku nebo rozhodla o výši dávky v rozporu s doklady obsaženými ve správním spisu (srov. výše uvedený rozsudek NSS č. j. 3 Ads 279/2015 - 24). Běh lhůty k přiznání nebo zvýšení starobního důchodu podle § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění se počítá ode dne zjištění nebo uplatnění nároku na důchod nebo jeho zvýšení. V nyní projednávaném případě je tímto dnem až den doručení žádosti stěžovatelky o přepočtení starobního důchodu ze dne 5. 4. 2019,

pokračování

ve kterém poprvé uplatnila nárok na zhodnocení dosud nezhodnocené doby od 1. 11. 1953 do 22. 10. 1955. Od tohoto data se též počítala pětiletá lhůta pro vyplacení doplatku starobního důchodu, ve smyslu věty druhé citovaného ustanovení. Starobní důchod ve správné výši tak mohl být stěžovatelce vyplacen nejdříve ode dne 5. 4. 2014.

[15] Skutečnost, že výkon vojenské služby v období 1953 - 1955 byl uveden v osobním listě důchodového zabezpečení ze dne 6. 6. 1990, na výše uvedeném závěru nic nemění. Tento list má dle rozhodnutí žalované povahu dnešního informačního osobního listu důchodového pojištění, který byl manželovi stěžovatelky vydán na jeho žádost. Osobní list důchodového zabezpečení by mohl sloužit jako doklad prokazující dobu výkonu vojenské služby v případě, kdy by na něm byl výkon vojenské služby přesně ohraničen jednotlivými dny a kdy by výkon vojenské služby vyplýval z dalších doložených podkladů, jako je například vojenská knížka nebo záznam o službě (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 28/2012 - 19). Situace v nyní projednávaném případě je však odlišná. Výkon vojenské služby je v osobním listě důchodového zabezpečení uveden v části „počet dnů“ v závorce a je vymezen pouze pomocí roků. Nelze z něj tak zjistit přesný začátek a konec výkonu vojenské služby ani celkový počet dnů jejího trvání. V části osobního listu nazvané „hodnocení“ je zapsána poznámka „neuvedeno.“ Z celkového součtu počtu dnů uvedených na konci první stránky osobního listu důchodového zabezpečení je zřejmé, že období vojenské služby do něj nebylo započteno. Není ani zřejmé, z jakých podkladů měl Úřad důchodového zabezpečení čerpat informaci o výkonu vojenské služby. Z obsahu osobního listu důchodového zabezpečení tak vyplývá, že Úřad důchodového zabezpečení jako předchůdce žalované tuto dobu nehodnotil. Tato doba nebyla uvedena ani započtena v Osobním listu sociálního zabezpečení žalované ze dne 1. 11. 2000.

[16] Dle rozsudku NSS ze dne 29. 2. 2012, č. j. 3 Ads 168/2011 - 54, „doba výkonu zaměstnání se zjišťuje z evidenčních listů důchodového pojištění zakládaných v centrální evidenci České správy sociálního zabezpečení, a vykazuje se v osobním listu důchodového pojištění, vyhotovovaným také Českou správou sociálního zabezpečení. Je-li účastník v řízení o přiznání důchodu (či jeho zvýšení, jako v tomto případě) toho názoru, že mu nějaká doba pojištění (zaměstnání) není započtena, měl by své tvrzení doložit příslušnými doklady nebo k prokázání tvrzené skutečnosti alespoň navrhnout důkazy.“ Skutečnost, že se na konci výčtu pojistných dob na osobním listě důchodového zabezpečení ze dne 6. 6. 1990 nachází nečitelné razítko, neproazuje, že žalovaná věděla o době výkonu vojenské služby. Na skutečnost, že do doby starobního důchodu zesnulého manžela má být započtena i doba výkonu vojenské služby, stěžovatelka poprvé upozornila až v žádosti ze dne 5. 4. 2019. K ní přiložila potvrzení Ministerstva obrany ze dne 1. 4. 2019, ze kterého plyne přesný den nástupu a ukončení vojenské služby jejího manžela i jeho zařazení v průběhu vojenské služby. Až od tohoto data tak byla doba vojenské služby u žalované uplatněna a prokázána.

[17] Na okraj NSS uvádí, že je třeba dát zapravdu žalované, že i v případě, kdyby byl doplatek starobního důchodu přiznán v nižší částce, než v jaké náleží, z důvodu pochybení na straně orgánu sociálního zabezpečení, takže by se aplikovala věta třetí, a nikoli věta druhá § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, na tuto situaci by dopadal čl. II bodu 14 zákona č. 306/2008 Sb. Podle něj by za období před 1. 1. 2009

doplatek náležel nejvýše v rozsahu stanoveném v § 56 odst. 1 písm. b) zákona o důchodovém pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2008, tj. tři roky nazpět, a to i když k rozhodnému zjištění došlo až za účinnosti pozdější právní úpravy (viz rozsudek NSS ze dne 20. 6. 2013, č. j. 4 Ads 33/2013 - 32).

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Z výše uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek krajského soudu není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto NSS kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka ve věci neměla úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná měla ve věci plný úspěch, ovšem podle § 60 odst. 2 s. ř. s. nelze přiznat náhradu nákladů řízení správnímu orgánu ve věcech důchodového pojištění.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. června 2021

JUDr. Radan Malík
předseda senátu